

NASILJE NAD DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

HRABRI telefon

Mali zaslužuju veliku pažnju.

SADRŽAJ

- 2 Recenzije brošure
- 4 Rizik od nasilja
- 5 Odgoj
- 10 Znakovi nasilja
- 13 Kako pomoći djetetu
- 14 Prevencija nasilja nad djecom
- 16 Kome se obratiti
- 17 Važni kontakti
- 18 Zahvala

Brošura predstavlja vrijedan stručni prilog problematici nasilja nad djecom s teškoćama u razvoju. Autorica jasno i koncizno pristupa temi kroz razloge povećanog rizika od nasilja djece s TUR, načine prepoznavanja nasilja, upute kome se sve možemo i trebamo obratiti u slučaju da je dijete žrtva nasilja, kao i informacije o odgovarajućim strukturama podrške. Prevencija kroz edukaciju je zaštitni faktor u pojavi nasilja nad djecom s TUR pa brošura predstavlja izuzetno važan doprinos Hrabrog telefona i Centra iLab u informiranju i senzibiliziranju javnosti o temi koja je u javnom prostoru rijetko zastupljena, a od presudnog je značaja za život i integritet djece s TUR.

Lidija Andrijević Gajić, mag.logoped, Centar za odgoj i obrazovanje Slava Raškaj, Zagreb

Pred sobom imate brošuru koja će vas provesti kroz znakove važne za rano prepoznavanje djece s teškoćama u razvoju izložene nasilju, koja su zbog percepcije drugih i svoje različitosti izložena većem riziku. Obuhvaća razumijevanje roditeljskog stresa te potreba njihovih braće i sestara, koje često postaju manje vidljive kada je riječ o raspodjeli raspoloživih roditeljskih resursa. Mnogi kada naslute izloženost djece nasilju zastanu jer ne znaju kome se obratiti, smatraju da nemaju dovoljno informacija ili da nije na njima da reagiraju. Ova brošura sadrži i upute koga obavijestiti u slučaju sumnje, bez pritiska prikupljanja dokaza. Poruke u brošuri potiču nas na odgovornije pristupanje i na toleranciju prema različitosti, vrijednosti koje želimo u svjesnijem društvu, tako da samo prionite čitanju.

Ana Marija Španić, mag.psych., Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba

**DJECA S TEŠKOĆAMA
U RAZVOJU SU
VISOKO RIZIČNA
SKUPINA DA
POSTANU ŽRTVE
NASILJA**

Nasilje je nažalost sveprisutno: ako bismo krenuli s brojkama, prilično bi se obeshrabrili jer je većina djece u nekom kontaktu s nasiljem – bilo da je fizički kažnjavano od strane roditelja, bilo da svjedoči nasilju u obitelji, sudionik je nasilju putem modernih tehnologija bilo kojeg oblika, žrtva je ili počinitelj nasilja među vršnjacima, izloženo je neprimjerenim seksualnim sadržajima odnosno doživljava seksualno zlostavljanje ili su mu zanemarene osnovne potrebe i prava. No, kada gledamo koja su djeca posebno rizična da budu žrtve bilo kojeg oblika nasilja, tu su djeca s teškoćama u razvoju uvijek izdvojena kao rizična skupina. Ovdje koristimo naziv djeca s teškoćama u razvoju (TUR) jer želimo govoriti o svoj djeci koja imaju neku ustanovljenu teškoću, poremećaj ili primjerice sindrom.

RIZIK OD NASILJA

Djeca s TUR su djeca koja su za početak često drugačija od druge djece te su samim time u povećanom riziku da budu češće žrtva nasilja među vršnjacima. Posebno ako imaju teškoće u komunikaciji, imati će problema i s odnosima s vršnjacima, a povezanost s drugom djecom ih štiti od nasilja u školi.

**BITI DOBAR RODITELJ DANAS
SE ČINI KAO ZNANSTVENO
FANTASTIČAN FILM**

ODGOJ

Biti roditelj je izazovno, posebno u predškolsko i rano školsko doba, kada se nesamostalna i emocionalno nezrela djeca nalaze u fazi egocentrizma, a biti dobar roditelj danas se čini kao znanstveno fantastičan film – nemoguća misija! Toliko je „moranja“ oko roditelja; da zdravo prehranimo dijete, da budemo s djecom dovoljno vremena, da ih mazimo, grlimo, da im pjevamo, da ih uključimo u mnoge za razvoj važne vanškolske aktivnosti, da im čitamo, da se s djecom igramo, da ih pravilno odijevamo, ne pretoplo, ne preslabo, da ih uključimo u obiteljska zaduženja, da ih pustimo da se dosađuju, da im omogućimo sve, a ne previše... uz sve to nadodajmo još - što ako to dijete ima neku teškoću?

Što ako dijete ima teškoću u razvoju zbog koje ne može jesti (a mi „moramo“ dijete pravilno hraniti, zar ne?), što ako ga/ju smetaju određeni materijali, zvukovi, dodiri, pokreti zbog kojih plače cijelo vrijeme još otkako se rodio/la (a mi, roditelji, ga ne možemo nositi, maziti, ljuljuškati jer od svega toga je još gore); što ako ne spava noću već godinama (ne samo prvih par mjeseci na koje se roditelj „ajmo reći“ pripremio da neće spavati), što ako dijete ne razumije roditelja ili mu ne može reći / pokazati / objasniti što mu/joj treba.... Ovaj niz se može nastaviti na nekoliko stranica jer toliko je frustracija, izazova i snage potrebno roditelju djece s TUR da iznesu jedan dan. Svaki taj izazov može ujedno biti rizik da roditelj postupi nasilno prema djetetu.

Fizičko kažnjavanje se javlja češće u odgoju djece s TUR kada roditelji imaju neprimjerena očekivanja od svojeg djeteta – npr. da bude miran/a, poslušan/a, pristojan/a, čist/a, dobro raspoložen/a itd., što je posebno teško za djecu koja imaju određene teškoće jer imaju potrebu za dodatnim kretanjem, imaju specifične komunikacijske ili emocionalne teškoće, teškoće učenja, pažnje i koncentracije, intelektualne teškoće itd. U tim situacijama roditelji posežu za udarcima po stražnjici, šamarima, štipanjem, povlačenjem kose i drugo, a sa željom da zaustavi i kontrolira dijete i njegovo ponašanje.

Djeca s TUR, s druge strane, znaju biti previše zaštićena te primaju više brige i pažnje od roditelja i ostalih odraslih osoba, odnosno više nego njihova braća ili sestre. I preveliko zaštićivanje djece s teškoćama nije dobro jer sprječava dijete da ostvari svoje potencijale u potpunosti, čini ga ovisnim o drugima i da se prepušta tuđoj pomoći u radnjama koje može i samo učiniti. Sve navedeno može utjecati na njegovo samopouzdanje, sliku o sebi te ga učiniti frustriranim i bespomoćnim. Važno je da roditelji pomognu djetetu da ostvari svoje mogućnosti, a djeci s teškoćama često je potrebno više vremena i pokušaja da ostvare ono što su naumili. U ovom procesu važno je strpljenje i vjera roditelja te pomoć, ali onda kada ga dijete zatraži, uz lagano „guranje“ u njegovu/njenu sve veću samostalnost. Također, dobro je razgovarati s djetetom o njegovim sposobnostima, što ono može, a što ne.

Djetetove teškoće ne smiju biti tabu tema. Djeca sama razumiju i prepoznaju kada nešto mogu, a kada ne, međutim lako ih preuzme bespomoćnost i odustaju kada im je nešto teško. Roditelji mogu izraziti svoje osjećaje vezane uz djetetove (ne)mogućnosti, a time i dati priliku da djeca izraze svoje. Time omogućuju zdrav emocionalni razvoj i sigurnu privrženost roditelja i djeteta te stvaraju okružje u kojem se dijete slobodno izražava bez straha i srama pred roditeljem, koji ga prihvaća takvim kakav je. Često iz takvog prihvatanja i kreće napredak.

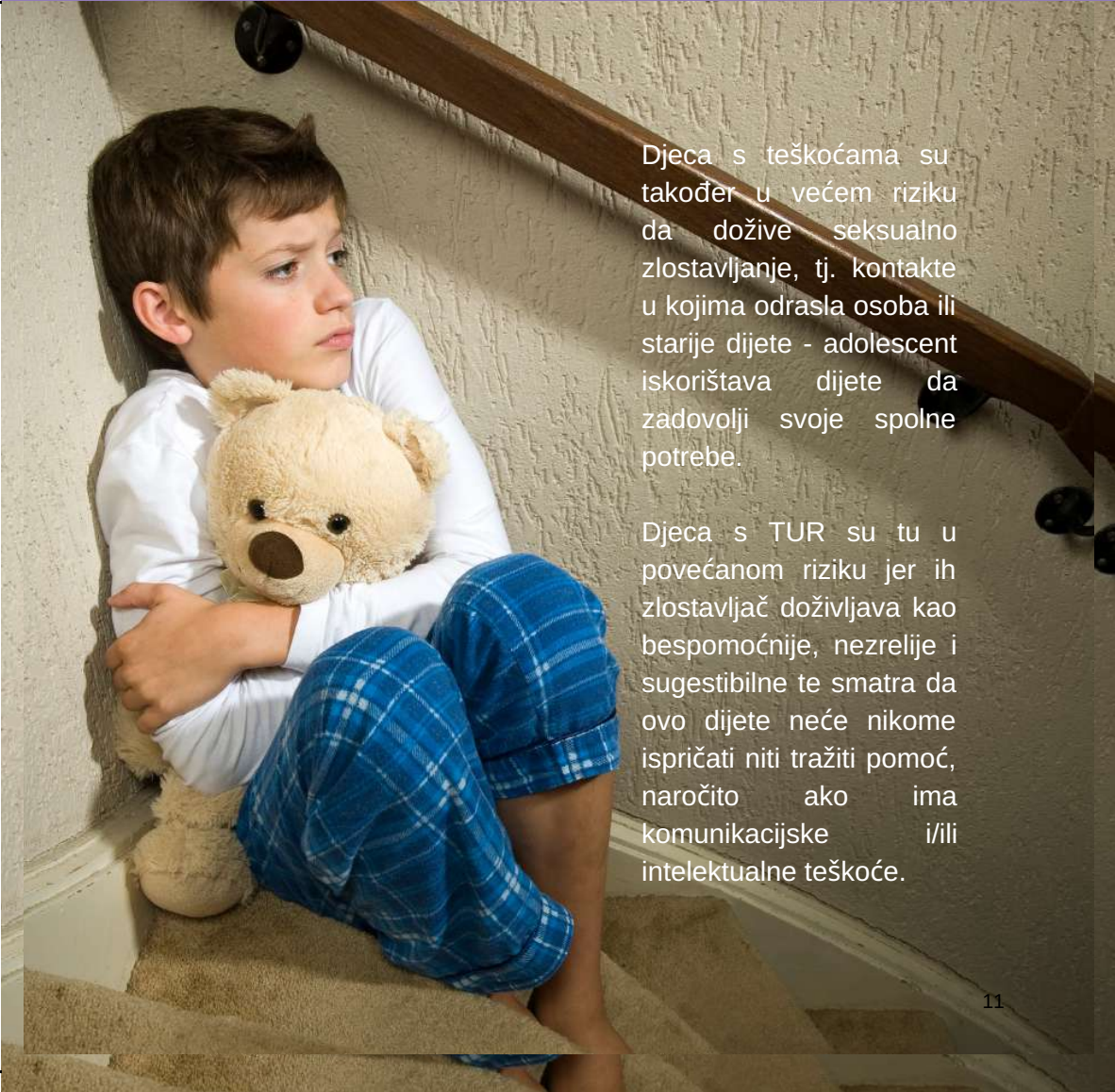

Ovdje ćemo navesti neke od znakova prepoznavanja da je dijete žrtva nekog od oblika nasilja. Neki znakovi su specifični za određeni oblik nasilja. Iako postoji problem da mnoga djeca s TUR nisu u mogućnosti reći nam što im se događa, općenito će djeca o nasilju teško progovarati. Roditelji i stručnjaci koji rade s djecom više će se oslanjati na neverbalne znakove koji ukazuju da se „nešto“ događa s djetetom te će onda polagano pokušati doći do odgovora o čemu se zapravo radi. Ponekad djeca ne žele reći svojim najbližima što im se događa jer osjećaju sram, krivnju i/ili ne žele opterećivati roditelje time pa im je lakše povjeriti se nekoj neutralnoj nepoznatoj, a podržavajućoj osobi, poput nastavnika/ce, susjedu/i, liječniku/ci i sl. Ukoliko dijete progovori o svojim iskustvima, važno je vjerovati djetetu, ne okrivljavati ga, umjesto riječi „zašto“ radije koristiti riječi „kako to“, reći djetetu da nam je drago da nam se povjerilo, i ne obećavati mu/joj ono što ne možemo ispuniti – niti da će se nasilje zaustaviti niti da nećete nikome reći to što vam je dijete povjerilo. Kasnije ćemo navesti kome se sve možete i trebate obratiti u slučaju da saznate da je dijete žrtva nasilja.

MOGUĆI ZNAKOVI

- NEOBJAŠNJIVE MODRICE, OPEKOTINE, OGREBOTINE, PRIJELOMI, UGRIZI
- POVLAČENJE U SEBE, ZATVARANJE U KOMUNIKACIJI
- IZBJEGAVANJE (ODJEDNOM) ODREĐENIH LJUDI ILI SITUACIJA (NPR. ODLASKA ROĐAKU KOJEM JE DIJETE PRIJE ŽELJELO IĆI, ODLAZAK U ŠKOLU KOJI PRIJE NIJE BIO PROBLEM)
- PROBLEMI SA SPAVANJEM (ČEŠĆA BUĐENJA, RUŽNI SNOVI), TEŠKOĆE USNIVANJA
- PROBLEMI S HRANJENJEM
- REGRESIVNO PONAŠANJE (ENUREZA, ENKOPREZA, SISANJE PALCA I SL.)
- AGRESIVNO PONAŠANJE PREMA DRUGIMA ILI PREMA SEBI
- BIJEG OD KUĆE
- PAD ŠKOLSKIH OCJENA...

Djeca s teškoćama su također u većem riziku da dožive seksualno zlostavljanje, tj. kontakte u kojima odrasla osoba ili starije dijete - adolescent iskorištava dijete da zadovolji svoje spolne potrebe.

Djeca s TUR su tu u povećanom riziku jer ih zlostavljač doživljava kao bespomoćnije, nezrelije i sugestibilne te smatra da ovo dijete neće nikome ispričati niti tražiti pomoć, naročito ako ima komunikacijske i/ili intelektualne teškoće.

MOGUĆI ZNAKOVI

- GENITALNE INFEKCIJE
- ČESTA MASTURBACIJA
- URINARNE INFEKCIJE
- ČESTO TUŠIRANJE
- UPOTREBA „PROSTIH“ RIJEČI
- PROMISKUITET
- OZLJEDE INTIMNIH DIJELOVA TIJELA,
- PREKRIVANJE TIJELA ODJEĆOM - SKRIVANJE
- NEUOBİČAJEN INTERES ZA SVOJE I TUĐE GENITALIJE
- CRTEŽI S NAGLAŠENIM SEKSUALIZIRANIM DETALJIMA

**NEKI OD ZNAKOVA
SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA
PREMA BROŠURI
ZLOSTAVLJANJE DJETETA,
HRABRI TELEFON**

Uz gore navedeno, ukoliko dijete odjednom pojačano boravi uz moderne tehnologije ili ih odjednom potpuno izbjegava, možemo posumnjati na nasilje na internetu.

Ovo su samo neki od znakova te ukazuju roditelju ili odrasloj osobi da se s djetetom nešto događa te da kroz razgovor sa djetetom i/ili odgojiteljem, nastavnikom i drugima u njegovoj okolini (posebno ukoliko dijete ne može komunicirati) provjeri što se događa. Ukoliko roditelj i dalje ima zabrinutosti, važno je obratiti se stručnoj osobi.

KAKO POMOĆI DJETETU

Ukoliko ste prepoznali sebe u nekim od nasilnih ponašanja i želite zaustaviti nasilno se ponašati prema djetetu, važno je da se obratite stručnjaku mentalnog zdravlja da vam pomogne u tom procesu. I vama je potrebna podrška i savjeti kako i što umjesto nasilnih ponašanja. Važno je donijeti odluku i potražiti pomoć. Svako nasilje se može zaustaviti.

Za pomoć se možete obratiti Hrabrom telefonu na besplatan, anoniman i povjerljiv broj 0800-0800 ili Centru iLab na info@ilab.hr te na 091 592 0006 kako bi dogovorili susret sa stručnjakom mentalnog zdravlja.

U Centru iLab nude se i grupe podrške roditeljima djece s teškoćama kako bi omogućili sigurno mjesto za dijeljenje izazova u roditeljstvu.

Općenito je važno s djecom razgovarati o nasilju, o dobrom i lošem ponašanju prema drugima, o ljudskim te dječjim pravima, o dobrim i lošim dodirima, o pravilu „donjeg rublja“ u prevenciji seksualnog zlostavljanja te o sigurnom korištenju interneta.

PREVENCIJA NASILJA NAD DJECOM

Za sve ove teme mogu se pronaći brošure u izdanju Hrabrog telefona koje prate svaku od tema i mogu poslužiti kao dobar alat za obrađivanje. Brošure se mogu zatražiti u uredu udruge na 01 9739 000 ili ih se može skinuti putem web stranice: <https://udruga.hrabritelefon.hr/o-nama/publikacije/>
Posebno ističemo brošuru Što svako dijete treba znati da bi bilo sigurno?

Brat i sestra djeteta s teškoćama često su i sami žrtve nasilja i još češće zanemarivanja od strane roditelja. Njihove potrebe često ostaju postrani i neprepoznate. Oni, iako vide i prepoznaju potrebe svoga brata ili sestre s teškoćama, žele i sami ostvariti svoje potrebe, biti djeca, dobiti ljubav i pažnju!

Važno je uključiti ih u aktivnosti, razgovarati s njima, primijetiti ih, prepoznati njihove potrebe te dati im pažnje i topline.

Ukoliko vam se dijete povjerilo, važno je da ste tu za njega/nju. Razgovarajte, budite mu/joj podrška, veliko vam je povjerenje dano, no to ne znači da dobivene informacije smijete i trebate zadržati za sebe.

KOME SE OBRATITI

Svaku sumnju na nasilje nad djetetom važno je (a i vaša je zakonska obveza kao građanina Republike Hrvatske) prijaviti nadležnim službama – centru za socijalnu skrb i/ili policiji.

Nadležne institucije se obavještavaju i kada postoji samo sumnja, odnosno nije potrebno imati dokaze i biti siguran da je dijete žrtva nekog od oblika nasilja, ali je važno dati sve informacije koje imate – kako ste saznali, što se događa, koliko često te dati podatke o žrtvi nasilja kako bi nadležne institucije mogle provjeriti obavijest. Nakon ove obavijesti nadležni centar za socijalnu skrb kontaktira obitelj.

U manje ozbiljnim slučajevima centar će osigurati obitelji da dobiju stručnu pomoć, usluge i savjete koje su im potrebne. U težim slučajevima centar može proslijediti kaznenu prijavu te sud donosi konačno rješenje. Sud može provesti određene mjere, npr. izdvojiti dijete iz obitelji, naložiti uključivanje obitelji u neki terapijski program ili podignuti kaznene optužbe protiv zlostavljača.

Ukoliko niste sigurni kako, ili ne želite sami, o sumnji na nasilje možete obavijestiti nadležne službe i putem Hrabrog telefona na besplatne, anonimne i povjerljive savjetodavne linije:

0800-0800 ukoliko ste odrasla osoba,

odnosno na broj 116 -111 ukoliko si dijete.

Hrabri telefon možete kontaktirati i putem chata svakim radnim danom od 15-19h, na <https://hrabritelefon.hr> odnosno putem e-maila savjet@hrabritelefon.hr 0-24h

Nasilje se može prijaviti policiji i putem red button-a na <https://redbutton.mup.hr/>

Osoba od povjerenja je iznimno važna u procesu oporavka od nasilja. Budite i ostanite uz dijete kao emocionalna podrška u procesu oporavka od nasilja.

Zahvaljujemo

autorici Hani Hrpka, prof. psihologije na pisanju
ove brošure te Ministarstvu zdravstva na financijskoj
podršci kako bi ova želja, potreba i ideja postale stvarnost.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
zdravstva

Programske aktivnosti provode se uz financijsku
potporu Ministarstva zdravstva. Sadržaj
dokumenata u isključivoj je odgovornosti udruge
i ni pod kojim uvjetima ne može se smatrati kao
odraz stajališta Ministarstva zdravstva.

HRABRI telefon

Mali zaslužuju veliku pažnju.

116 111

HRABRI TELEFON ZA DJECU

0800 0800

HRABRI TELEFON ZA MAME I TATE

CHAT [HTTPS://HRABRITELEFON.HR/](https://hrabritelefon.hr/)
E-MAIL SAVIET@HRABRITELEFON.HR

